

Levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning

Statistiska centralbyrån (SCB) har fått i uppdrag av regeringen att redovisa statistik om levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning. Samtliga tabeller i denna delavrapportering baseras på Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF).

I detta dokument ges först kortfattad allmän information om statistiken (sid. 1–3), därefter en kort beskrivning av innehållet i Excel-dokumentet med tabeller (sid. 4). Dokumentet avslutas med några exempel på resultat från Excel-dokumentets tabeller, med syfte att ge en vägledning i hur tabellerna ska läsas (sid. 5–7).

Allmän information

Vid hänvisning till statistiken

När man hänvisar eller refererar till statistiken ska källan framgå, till exempel genom att ange källa på följande sätt:

Källa: SCB, *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) år 2022*

Om Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)

På ULF:s produktsida, www.scb.se/ulf, finns dokumentation bland annat avseende, innehållet i formuläret, bortfall, kvalitetsdeklaration och beskrivning av statistiken samt information om statistikens framställning.

Tolkning av felmarginaler

Vid tolkning av resultaten ska felmarginalerna beaktas. På SCB:s webbsida finns en [vägledning](#) i hur man använder felmarginaler.

Felmarginal för skattad andel motsvarande 0,0 samt 100,0

Om den skattade andelen är 0,0 eller 100,0 procent är felmarginalen lika med $\pm 0,0$. Denna felmarginal bör tolkas med försiktighet. Det är troligt att andelen i befolkningen, om SCB skulle fråga och få svar från samtliga inom de aktuella redovisningsgrupperna, inte är exakt 0,0 eller 100,0 procent trots att felmarginalen för dessa skattade andelar är $\pm 0,0$.

Tidsseriebrott

- **År 2021**

Oavsett hur man väljer att använda frågorna om funktionsnedsättning som finns i ULF från och med 2021 – var för sig eller i kombination med varandra eller med andra frågor i ULF – ska man inte göra jämförelser med resultat före 2021. Frågorna är inte desamma som de frågor som tidigare ställts och det innebär att det uppstår ett tidsseriebrott i ULF från och med 2021 med avseende på till exempel nedsatt syn, nedsatt hörsel och nedsatt rörelseförmåga.

- **År 2022**

Under åren 2008–2021 har telefonintervjuer utgjort det huvudsakliga insamlings sättet i Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). Från och med år 2022 har SCB infört så kallad kombinerad insamling i ULF. Det innebär att de utvalda personerna får välja om de ska svara på frågorna via telefonintervju eller via webbenkät.

Vissa av indikatorerna har sannolikt påverkats av bytet av insamlingsmetod, vilket innebär att resultaten för dessa indikatorer inte bör jämföras med tidigare år. Det handlar om 19 indikatorer i publiceringen av ULF 2022, varav 6 st. utgör redovisningsgrupper i denna delavrapportering.

Eventuella skillnader i resultat mellan år 2021 och år 2022 för nedan indikatorer respektive redovisningsgrupper kan helt eller delvis bero på implementeringen av kombinerad insamling i ULF år 2022.

Analys av svarsdata tyder på att följande indikatorer sannolikt har påverkats av bytet av insamlingsmetod, vilket flaggas för med en textruta i respektive berörd tabell i Excel-dokumentet:

Ekonomi

- Har inte råd att delta i fritidsaktivitet

Fritid

- Varit ute i skog och mark varje vecka, senaste 12 månaderna
- Idrottat eller motionerat varje vecka, senaste 12 månaderna
- Idrottat eller motionerat minst någon gång, senaste 12 månaderna
- Inte idrottat eller motionerat, senaste 12 månaderna
- Läst böcker eller lyssnat på ljudböcker på fritiden varje vecka, senaste 12 månaderna
- Läst böcker på fritiden varje vecka, senaste 12 månaderna

Redovisningsgrupper:

Hälsa

- Bra hälsa
- Har besvär av ängslan, oro eller ångest
- Personer med funktionsnedsättning, definition 2
- Nedsatt aktivitetsförmåga
- Har svårigheter att se
- Har svårigheter att höra
- Har svårigheter att komma ihåg/koncentrera sig
- Har stora svårigheter att komma ihåg/koncentrera sig

Sociala relationer

- Bor ensam
- Har ingen nära vän
- Litar på andra, i låg grad
- Har känt sig ensam hela tiden eller för det mesta under de senaste 4 veckorna¹

Bedömningen av vilka indikatorer som sannolikt har påverkats av bytet av insamlingsmetod har tagit sin utgångspunkt i en analys av skillnader i resultat mellan två svarandegrupper. Den ena av dessa två grupper fick år 2022 endast svara via telefonintervju, medan den andra gruppen fick välja mellan att svara antingen via telefonintervju eller webbenkät. För de indikatorer där resultaten skiljer sig statistiskt signifikant mellan dessa två grupper har SCB gjort en fortsatt analys, där vi bland annat beaktat i vilken mån resultaten 2022 skiljer sig statistiskt signifikant från resultaten från det eller de senaste undersökningsåren.

De tidsseriebrott som uppstår när man byter insamlingsmetod från i stort sett enbart telefonintervjuer till både telefonintervju och webbenkät beror på flera olika faktorer. En faktor är social önskvärdhet, det vill säga att svaren styrs av vilken bild respondenten vill ge av sig själv. Social önskvärdhet påverkar de svarande i en telefonintervju i något högre grad än de som svarar via webbenkät. En annan faktor är att när man svarar via webbenkät kan man i högre utsträckning svara i sin egen takt och dessutom se samtliga svarsalternativ.

¹ Detta är en fördjupningsfråga år 2022 som inte ställdes i ULF 2021. Eftersom inga resultat i Excel-dokumentet ska jämföras med resultat före år 2021 – eftersom frågorna om funktionsnedsättning är nya i ULF från och med 2021 – kommer denna indikator inte att flaggas i Excel-dokumentet med avseende på påverkan av kombinerad insamling.

Om innehållet i Excel-dokumentet med tabeller

Blad 1: Innehållsförteckning

I innehållsförteckningen finns länkar till respektive tabell i dokumentet (klicka på indikatorns namn i blå text).

I innehållsförteckningen finns också [länk](#) till vägledning i hur man tolkar felmarginaler.

Blad 2: Definition av redovisningsgrupp

Definition av respektive redovisningsgrupp finns i ett eget blad i Excel-dokumentet. Länk till bladet finns på rad 6 i innehållsförteckningen. Bladet ligger direkt efter innehållsförteckningen och har benämningen Definitioner redovisningsgrupp

Blad 3: Hur man läser tabellerna

I det tredje Excel-bladet, med benämningen Hur man läser tabellerna, finns en beskrivning med några konkreta exempel på hur man tolkar tabellerna som avser indikatorer (på sid. 5–7 i detta dokument finns ytterligare några konkreta exempel).

Indikatortabellerna utgör merparten av tabellerna i Excel-dokumentet och de har bladbenämningar (namn på tabellblad) som inleds med BO, EK, FT, HA, MA, SO, SY, AM, TR, UTB respektive VB.

De enskilda tabeller som har ett annat upplägg än indikatortabellerna har bladnamn som inleds med BESK. Dessa tabeller ska tolkas på ett annat sätt än tabellerna som avser indikatorer. Dessa tabeller innehåller därför en kort beskrivning i cell A7–A8 av hur respektive tabell ska tolkas.

Tabellblad: Definition av indikator

Under respektive tabell finns en definition av den indikator som tabellen avser.

Navigera i Excel-dokumentet

På varje blad i Excel-dokumentet (undantaget innehållsförteckningen) finns, i anslutning till tabellrubriken, en länk med texten [Tillbaka till innehållsförteckningen](#). Med hjälp av den kan man navigera mellan tabellerna i Excel-dokumentet utan att klicka sig genom dokumentet blad för blad, utan istället utgå från länkarna till respektive tabell i innehållsförteckningen.

Några exempel på resultat – för vägledning i hur man läser tabellerna i Excel-dokumentet

Med syfte att ge en vägledning i hur tabellerna i Excel-dokumentet ska läsas ges här några enstaka exempel på resultat med hänvisning till den tabell och den cell från vilket resultatet är hämtat. Samtliga exempel på resultat avser ULF år 2022.

Vägledning i hur man läser tabellerna finns även i Excel-dokumentet (Blad 3: Hur man läser tabellerna samt text i tabellerna BESK1–BESK9).

Exempel 1 – antal svaranden

- År 2022 har 8 601 personer deltagit i ULF (tabell BESK1, cell B10). Av dem är 4 184 män (tabell BESK1, cell B11) och 4 417 kvinnor (tabell BESK1, cell B12).
- Redovisningsgruppen personer 16 år och äldre med funktionsnedsättning enligt definition 1 omfattar 730 personer i ULF år 2022 (tabell BESK3, cell B10).
Denna redovisningsgrupp består av 303 män (tabell BESK3, cell B11) och 427 kvinnor (tabell BESK3, cell B12).
- Redovisningsgruppen personer 16 år och äldre med funktionsnedsättning enligt definition 2 omfattar 1 407 personer i ULF år 2022 (tabell BESK3, cell D10).
Denna redovisningsgrupp består av 631 män (tabell BESK3, cell D11) och 776 kvinnor (tabell BESK3, cell D12).
- Redovisningsgruppen personer 30–74 år med svensk bakgrund och med funktionsnedsättning enligt definition 2 omfattar 668 personer i ULF år 2022 (tabell BESK3, cell D110).

Exempel 2 – andel med funktionsnedsättning

- Andelen personer med funktionsnedsättning i befolkningen 16 år och äldre, baserat på ULF år 2022, är 10,1 procent enligt definition 1 (tabell BESK1, cell C10), vilket motsvarar ungefär 855 000 personer (tabell BESK2, cell B10).
I Excel-dokumentet (blad 2) finns en beskrivning av bland annat definition 1.
- Andelen personer med funktionsnedsättning i befolkningen 16 år och äldre, baserat på ULF år 2022, är 18,7 procent enligt definition 2 (tabell BESK1, cell G10), vilket motsvarar ungefär 1 584 000 personer (tabell BESK2, cell F10).
I Excel-dokumentet (blad 2) finns en beskrivning av bland annat definition 2.

- I befolkningen 16 år och äldre har 18,9 procent svårt att se, det vill säga de har vissa svårigheter att se, stora svårigheter att se eller kan inte alls se (tabell BESK1, cell W10). Det motsvarar ungefär 1 607 000 personer (tabell BESK2, cell V10).
- I befolkningen 16 år och äldre har 1,9 procent stora svårigheter att se eller kan inte alls se (tabell BESK1, cell AA10). Det motsvarar ungefär 158 000 personer (tabell BESK2, cell Z10). Gruppen personer som har svårt att se eller inte alls kan se utgör en delgrupp av ovan nämnda grupp (som har svårt att se), som omfattar 18,9 procent av befolkningen 16 år och äldre.

Exempel 3 – resultat om levnadsförhållanden

Samtliga indikatorstabeller ska läsas på samma sätt. Nedan ges några exempel, som kan användas för att förstå hur man ska läsa indikatorstabellerna, det vill säga tabellerna i Excel-dokumentet med namn på tabellbladen som inleds med BO, EK, FT, HA, MA, SO, SY, AM, TR, UTB respektive VB.

- **Exempel från tabell EK1, personer 16 år och äldre**
I gruppen personer 16 år och äldre med funktionsnedsättning enligt definition 2 saknar 32,6 procent en kontantmarginal, vilket innebär att de inte klarar av att betala en oväntad utgift på 13 000 kronor inom en månad utan att låna eller be om hjälp (tabell EK1, cell F10). Motsvarande andel i gruppen personer 16 år och äldre i den övriga i befolkningen enligt definition 2 är 17,0 procent (tabell EK1, cell H10). Skillnaden i andel som saknar en kontantmarginal mellan dessa två grupper är statistiskt signifikant. Det innebär att det är vanligare att sakna en kontantmarginal i gruppen personer 16 år och äldre med funktionsnedsättning enligt definition 2 än i gruppen personer 16 år och äldre i övriga befolkningen enligt definition 2.
- **Ytterligare exempel från tabell EK1**
I gruppen personer 25 år och äldre med svensk bakgrund som har stora svårigheter att se eller som inte alls kan se saknar 25,0 procent en kontantmarginal (tabell EK1, cell Z42). Motsvarande andel i gruppen personer 25 år och äldre med svensk bakgrund som inte har några svårigheter att se är 11,9 procent (tabell EK1, cell AB42). Skillnaden i andel som saknar en kontantmarginal mellan dessa två grupper är statistiskt signifikant. Det innebär att gruppen personer 25 år och äldre med svensk bakgrund som har stora svårigheter att se eller som inte alls kan se i större utsträckning saknar en kontantmarginal än gruppen personer 25 år och äldre med svensk bakgrund som inte har några svårigheter att se.

- **Exempel från tabell SY7, förvärvsarbete**
I gruppen förvärvsarbete 16–74 år med funktionsnedsättning enligt definition 2 är 91,1 procent anställda (tabell SY7, cell F10). Motsvarande andel bland förvärvsarbete 16–74 år i den övriga befolkningen enligt definition 2 är 89,8 procent (tabell SY7, cell H10). Skillnaden i andel som är anställda i dessa två grupper är inte statistiskt signifikant.
- **Exempel från tabell MA4, anställda**
I gruppen anställda kvinnor 30–74 år med funktionsnedsättning enligt definition 2 är 71,8 procent medlem i någon facklig organisation eller företagarorganisation (tabell MA4, cell F28). Motsvarande andel bland anställda män 30–74 år med funktionsnedsättning enligt definition 2 är 71,5 procent (tabell MA4, cell F27). Skillnaden i andel som är medlemmar i någon facklig organisation eller företagarorganisation i dessa två grupper är inte statistiskt signifikant.